

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ
ҰЛТТЫҚ БАНКІ
№ 12 Б А С П А С Ө З Р Е Л И З І
2005 жылғы 7 сәуір
Қаржы нарығындағы ағымдағы жағдай
туралы

1. Инфляция. Қазақстан Республикасының Статистика агенттігінің ресми деректері бойынша 2005 жылғы наурыз айында инфляция 0,6% болды (2004 жылғы наурызда – 0,4%). Азық-түлік тауарлары 0,8%-ға, азық-түлікке жатпайтын тауарлар – 0,3%-ға, ақылы қызмет көрсету – 0,5%-ға қымбаттады. 2005 жылғы наурызда азық-түлік тауарлары құрылымында баға көкөністерге – 5,9%-ға және жемістерге – 2,9%-ға біршама көтерілді. Бұдан басқа, балықтың және теңіз өнімдерінің бағасы 1,6%-ға, ет және ет өнімдері – 1,2%-ға өсті. Жұмыртқаға – 5,2%-ға, жармаларға – 0,5%-ға, сүт және сүт тағамдарына – 0,3%-ға бағаның төмендегені байқалды.

Азық-түлікке жатпайтын тауарлар дәрі-дәрмектің – 0,5%-ға, киім мен аяқ киімнің 0,4%-ға өсуі салдарынан қымбаттады. Сол уақытта бензинге баға 1,4%-ға арзандады (жыл басынан бері – 11,9%-ға төмендеу).

Ақылы қызмет көрсету ішінде ағымдағы жылдың наурыз айында тұрғын үй-коммуналдық қызмет көрсету саласы – 0,6%-ға қымбаттады, оның құрылымында әсіресе электр энергиясы – 1,6%-ға, газбен жабдықтау – 1,5%-ға өсті. Бұдан басқа, көлік қызметін көрсетуге баға – 0,5%-ға өсті.

Ағымдағы жылдың басынан бері инфляция деңгейі 1,9%-ды құрады (2004 жылдың 1-тоқсанында – 1,5%), бұл ретте азық-түлік тауарларына баға – 2,7%-ға, азық-түлікке жатпайтын тауарларға – 0,4%-ға, халыққа ақылы қызмет көрсетуге – 1,8%-ға көтерілді.

2005 жылғы наурыз айында инфляция жылдық көрсетуде өткен аймен салыстырғанда біршама көтерілді және 7,1% болды (2005 жылғы ақпанда – 6,9%).

2. Халықаралық резервтер және ақша агрегаттары. 2005 жылғы наурыз айында Ұлттық Банктің таза халықаралық резервтері ағымдағы бағалармен 1,8%-ға төмендеп, 9267,3 млн. долларға жетті. Ұлттық қордың активтерін толықтыру мақсатында шетел валютасын сату, Қаржы министрлігінің сыртқы борышына қызмет көрсету, сондай-ақ ішкі валюта нарығында валюта сату таза валюта қорларының 154,0 млн. долларға төмендеуіне әкеліп соқтырды. Алтындағы активтер Ұлттық Банк жүргізген операциялар және оның әлемдік нарықтардағы бағаларының 2,1%-ға төмендеуі нәтижесінде 15,0 млн. долларға азайды.

Елдің халықаралық резервтері тұтастай алғанда, яғни Ұлттық қордың ақшасын қоса алғанда (алдын ала деректер бойынша 5157,9 млн. доллар) наурыз айында 1,0%-ға төмендеді және 14,4 млрд. доллар болды.

2005 жылғы наурызда Ұлттық Банктің таза ішкі активтерінің өсуі (Үкімет шоттары көлемінің азаюы) ақша базасының 1,3%-ға кеңейіп, 546,1 млрд. теңгеге дейін жетуіне себеп болды.

2005 жылғы ақпанда ақша массасы 4,8%-ға өсіп, 1619,7 млрд. теңгеге жетті. Ақша массасы өсуінің негізгі факторы банк жүйесінің және кредиттік серіктестіктердің ішкі активтерінің 8,0%-ға көбеюі болды. Банк жүйесінің және кредиттік серіктестіктердің таза сыртқы активтері 1,1%-ға өсті, бұл сондай-ақ ақша массасының көбеюіне ықпал етті.

Айналыстағы қолма-қол ақша ақпанда 3,2%-ға өсіп, 356,8 млрд. теңгеге жетті, ал ақша массасы құрылымында банк жүйесіндегі және кредиттік серіктестіктердегі депозиттер 5,3%-ға өсіп, 1262,9 млрд. теңгеге жетті.

Ақпанда айналыстағы қолма-қол ақшамен салыстырғанда депозиттердің өсу қарқынының алға шығуы ақша массасы құрылымында соңғылардың үлесінің 22,4%-дан 22,0%-ға дейін төмендеуіне себеп болды.

Ақша массасының өсу қарқынымен салыстырғанда ақша базасының кеңею қарқынының алға шығуы ақпанда ақша мультипликаторының 3,18-ден 3,06-ға дейін төмендеуіне себеп болды.

3. Валюта нарығы. 2005 жылғы наурызда АҚШ долларына қарағанда теңгенің қарағанда номиналдық құнсыздануы байқалды: теңгенің бағамы ақпанның соңында бір АҚШ доллары/ 130,18 теңгеден бір АҚШ доллары/132,59 теңгеге дейін төмендеді. АҚШ долларына қатысты теңге бағамы динамикасының бағыты америка валютасының едәуір нығаюымен сипатталатын әлемдік валюта нарығының конъюнктурасына сәйкес келді. Бұдан басқа, ішкі валюта нарығында шетел валютасына сұраныс пен ұсыныстың теңескені байқалды.

Наурыздың ішінде АҚШ долларына қатысты теңгенің бағамы 1 доллар үшін 129,88 теңге - 132,59 теңге шамасында өзгерді. Жыл басынан бері АҚШ долларына қатысты теңгенің номиналдық құнсыздануы 1,99%-ды құрады.

Наурызда Қазақстан қор биржасындағы биржалық операциялардың көлемі қосымша сауда-саттықтардағы мәмілелерді есепке алғанда ақпанмен салыстырғанда 27,6%-ға өсті және 783,8 млн. долл. болды (жыл басынан бері – 2,0 млрд. долл.).

Биржадан тыс валюта нарығында операциялардың көлемі 13,5%-ға өсті және 1176,8 млн. долл. болды (жыл басынан бері – 2,8 млрд. долл.).

4. Мемлекеттік бағалы қағаздар нарығы. 2005 жылғы наурызда *Қаржы министрлігінің мемлекеттік бағалы қағаздарын* орналастыру бойынша 12 айлық МЕККАМ шығарылған бір аукцион өткізілді. Орналастыру көлемі 16,0 млрд. теңге болды, бұл 2005 жылғы ақпандағы Қаржы министрлігінің мемлекеттік бағалы қағаздары эмиссиясы көлемінен 14,8%-ға аз. Бағалы

қағаздардың орналастырылған түрлері бойынша аукционда қалыптасқан кірістілік 3,16%-ды құрады.

2005 жылғы ақпанда Қаржы министрлігінің мемлекеттік бағалы қағаздарын өтеу сыйақы бойынша төлемдерді есепке алғанда 1,5 млрд. теңге болды.

Қаржы министрлігінің айналыстағы бағалы қағаздарының көлемі 5,8%-ға өсіп, наурыздың соңында 284,2 млрд. теңге болды.

Ұлттық Банк ноталары эмиссиясының көлемі 2005 жылғы наурызда 2005 жылғы ақпанмен салыстырғанда олар бойынша кірістілік 2,46%-дан 2,49%-ға дейін аз ғана көбейген кезде 39,0%-ға өсіп, 103,2 млрд. теңгеге дейін жетті.

Наурызда Ұлттық Банктің ноталарын сыйақы бойынша төлемдерді қоса алғанда өтеу 103,7 млрд. теңге болды.

Осылайша, айналыстағы ноталардың көлемі бір айда ақпанмен салыстырғанда шамалы (0,3%-ға) көбейіп, наурыздың соңында 383,6 млрд. теңге болды.

2005 жылғы наурызда алдыңғы аймен салыстырғанда Ұлттық Банктің тікелей репо операциялары бойынша мәмілелердің көлемі 7,2%-ға азайып, 75,9 млрд. теңгеге жетті. Кері репо операциялары наурызда жүргізілген жоқ.

Қаржы министрлігінің мемлекеттік бағалы қағаздарын қайталама нарықта сатып алу көлемі 486 млн. теңгені құрады.

5. Депозит нарығы. Депозиттік ұйымдарда резиденттер депозиттерінің жалпы көлемі 2005 жылғы ақпанда 2005 жылғы қаңтармен салыстырғанда 5,3%-ға көбейіп, 1262,9 млрд. теңгеге жетті.

2005 жылғы ақпанда валютаның барлық түрлері бойынша депозиттер көлемінің өскені байқалды. Мәселен, ұлттық валютадағы депозиттер 9,5%-ға өсіп, 725,4 млрд. теңгеге жетті, шетел валютасындағы депозиттер 537,5 млрд. теңгені құрап, 0,1%-ға көбейді. Нәтижесінде, теңгедегі депозиттердің үлес салмағы 55,2%-дан 57,4%-ға дейін өсті.

Заңды тұлғалардың депозиттері 6,6%-ға өсіп, 812,7 млрд. теңгеге дейін жетті, ал жеке тұлғалардың депозиттері 2,9%-ға өсіп, 450,2 млрд. теңге болды.

Банктердегі халық салымдары (резидент еместерді қоса есептегенде) бір айда 3,0%-ға өсіп, 459,7 млрд. теңге болды. Ақпанда халық салымдарының құрылымында теңгелік депозиттер 3,9%-ға өсіп, 262,4 млрд. теңге, ал шетел валютасындағы депозиттер 1,8%-ға өсіп, 197,4 млрд. теңге болды.

Нәтижесінде, теңгелік депозиттердің үлес салмағы 2005 жылғы қаңтармен салыстырғанда 56,6%-дан 57,1%-ға дейін көтерілді.

Ақпанда банктік емес заңды тұлғалардың теңгелік мерзімді депозиттері бойынша орташа алынған сыйақы ставкасы 3,5%-ды (2005 жылғы қаңтарда - 2,0%) құрады, ал жеке тұлғалардың депозиттері бойынша өзгермей – 9,6% күйінде қалды.

6. Кредит нарығы. Банктер экономикаға белсенді түрде кредит беруді жалғастырды. Мәселен, 2005 жылғы ақпанда банктердің экономикаға кредиттері бойынша негізгі борыштың жалпы көлемі 3,3%-ға өсіп, 1551,7 млрд. теңгеге дейін жетті.

Ұлттық валютадағы кредиттер бір айда 5,1%-ға өсіп, 745,2 млрд. теңгеге жетті, ал шетел валютасындағы кредиттер 1,7%-ға өсіп, 806,5 млрд. теңге болды. Нәтижесінде теңгелік кредиттердің үлес салмағы 2004 жылғы қаңтармен салыстырғанда 47,2%-дан 48,0%-ға дейін өсті.

Ұзақ мерзімді кредиттердің өсу үрдісі байқалды. Мәселен, ұзақ мерзімді кредиттер 3,9%-ға өсіп, 1025,5 млрд. теңгеге дейін ұлғайған болса, қысқа мерзімді кредиттер 2,1%-ға өсіп, 526,2 млрд. теңге болды. Нәтижесінде ұзақ мерзімді кредиттердің үлес салмағы 65,7%-дан 66,1%-ға дейін өсті.

Банктердің заңды тұлғаларға кредиттері 2,9%-ға өсті және 1227 млрд. теңгені құрады. Бұл ретте банктер халықты, негізінен, ипотекалық кредиттеу және тұтыну мақсаттарына арналған бағдарламалар есебінен белсенді түрде кредит беруді жалғастыруда. Мәселен, халыққа берілген кредиттер, банктердің экономикаға кредиттерінің жалпы көлемінде олардың үлесінің 20,6%-дан 20,9%-ға өсуін қамтамасыз ете отырып, бір айда 4,8%-ға өсіп, 324,7 млрд. теңгеге дейін жетті.

Ақпанда банктердің кредиттер бойынша пайыздық ставкалар қаңтар айымен салыстырғанда әр түрлі бағытта өзгерді. Банктік емес заңды тұлғаларға ұлттық валютада берілген кредиттер бойынша орташа алынған сыйақы ставкасы аз ғана (14,0%-дан 14,1%-ға дейін) өсті, ал жеке тұлғаларға - төмендеді (20,5%-дан 20,2%-ға дейін).